

De Banc d'Arguin in Mauritanië heeft voor veel vogelaars een haast mythische status. Joost van Bruggen (Groningen, 1975) twijfelde dan ook geen seconde toen deelnemers werden gezocht voor een grote vogeltelling langs de hele Oost-Atlantische trekroute. 'Wat is er nou mooier dan op deze plek mensen te trainen in het tellen van vogels?'

Missie Mauritanië

De term 'In de klei' heeft in het West-Afrikaanse land Mauritanië een bijzondere betekenis. Waar onze Waddenzee constant wordt gevoed met slib en voedingsstoffen vanuit de delta van Rijn en Maas, stromen er natuurlijk geen rivieren door de Sahara richting de Mauritaanse kust. De West-Afrikaanse 'Waddenzee' Banc d'Arguin krijgt slib en voeding dan ook alleen van het woestijnstof, dat met enige regelmaat en in grote hoeveelheden vanuit het oosten komt aanwaaien. Het gevolg is dat de Banc d'Arguin met meerdere centimeters per jaar - bijna tien keer zoveel als op het Nederlandse wad - opslibt. Op veel wadplaten kun je dan eigenlijk ook alleen op sneeuwschoenen lopen; als je tenminste niet tot je knieën in de prut wilt verdwijnen.

Maar Joost van Bruggen heeft vandaag mazzel. Het kleine eilandje Nair, dat voor deze etappe van de telling aan hem en aan zijn Mauritaanse collega Djibril Diallo is toegewezen, kan twee uur vóór hoogwater goed worden benaderd door de motorboot van het Nationaal Park. In maar een paar glibberige stappen staan we op stevige, zanderige bodem, waar de lucht van dwergaalscholver- en pelikanenguano ons tegemoet komt. Enigszins tot zijn verbazing en lichtelijk ongenoegen stappen er nog vier Mauritaanse vogelaars van boord om mee te tellen. 'Dit eiland is veel te klein om met zes man te tellen', vindt Van Bruggen. 'Maar het draait deze week voor een belangrijk deel ook om de training van tellers, dus het is even niet anders.'

Op een paar honderd meter van Nair ligt een veld met Afrikaanse wadplanten die nu nog hoog boven het water uitsteken. Ze zijn het foerageergebied van enkele honderden Flamingo's en tientallen Lepelaars. 'Die komen binnen een uur ook op Nair rusten', bezweert Diallo. 'We moeten dus een beetje voortmaken.' Midden op het eilandje van hooguit een goede dertig hectare maakt het team een *plan de campagne*. Van Bruggen en Diallo zullen vanaf de oostelijke kustlijn een bocht maken over de noordoever, de rest van de groep pakt de zuidelijke oever. Bij de landingsplaats van de boot in het westen zullen ze elkaar weer ontmoeten.

Schakels

'Bij de naam Banc d'Arguin krijgen veel vogelaars toch wel de kriebels', weet Van Bruggen. 'Het is net zoals de naam Tajmyr of - laten we wel wezen - onze Waddenzee. Het zijn allemaal cruciale schakels op de Oost-Atlantische *flyway*. Toen mensen werden gezocht voor deze integrale telling van alle belangrijke vogelgebieden tussen Noord-Denemarken en zuidelijk Afrika hoefde ik dan ook niet lang na te denken. Ik tel al sinds 2003 steltlopers op Terschelling, maar dit is een buitencategorie. Voor dit soort tellingen krijg je een adequaat budget om je onkosten te dekken. De tijd moet je zelf investeren, maar dat had ik er dus graag voor over.' De telling van vandaag zal grotendeels uit steltlopers bestaan en met een beetje geluk ook uit een flinke groep Lepelaars. Onder andere op Nair heeft Otto Overdijk van de Nederlandse Lepelaar-

werkgroep, samen met mensen van *Nature Mauritanie* ooit een verhoogd platform gebouwd om de Lepelaars een alternatieve nestplaats te bieden, wanneer de springvloed het eiland compleet overstroomt. De platforms staan er al vele jaren, maar aan de resten te zien zijn er hooguit twee paartjes geweest die ooit een nest op de planken hebben gebouwd. Op enkele andere eilanden op de Banc zijn de platforms overigens nog steeds compleet schoon. 'Het zou mooi zijn wanneer we ook nog wat kleuringen kunnen aflezen voor de mensen van de werkgroep', hoopt Van Bruggen.

Coördinator

In Nijmegen is Van Bruggen belast met de coördinatie van de broedvogelmonitoring. 'Tot 2013 was ik assistent van Arend van Dijk. Sinds die met pensioen is heb ik een belangrijk deel van zijn werk overgenomen. De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat je het werk van Arend nooit in je eentje kan overnemen', lacht hij. 'Tegelijk is er natuurlijk ook wel het nodige bij gekomen. Ik zie mijn werk inmiddels ook wel een beetje als een soort missie. Je krijgt nogal eens opgewonden mensen aan de lijn die bijvoorbeeld stoeien met de software, of andere praktische problemen ondervinden. Ik vind het dan mooi als ze na een minuut of tien, vijftien rustig ophangen omdat alles weer goed werkt. Ja, misschien heb ik wel iets van een schoolmeester, of een missionaris in mij.'

Hier in West-Afrika blijkt dat niet heel veel anders. Met het grootste geduld betreft Van Bruggen zijn Mauritaanse collega Diallo in zijn werkwijze en overwegingen bij de telling van een grote groep steltlopers die achter de eerste duintjes, op de 'sepka', de uitgedroogde zoutvlakte is neergestreken. 'Die Krombekstrandlopers, daar rechts, staan vooral duidelijk hoger op hun poten dan de "bontjes" ernaast. Op hoeveel schat jij de totale groep?' Diallo houdt het op in totaal ongeveer drieduizend steltlopers. 'Ga er

DE KLEI

Wetenschapjournalist Rob Buiten maakt voor diverse media reportages over vogels en vogelaars. In de rubriek 'In de Klei' doet hij voor Sovon-Nieuws verslag van zijn ontmoetingen in het veld. De foto's zijn ook van Rob Buiten, tenzij anders vermeld.

maar vanuit dat je in het begin bijna altijd te laag zit', stelt Van Bruggen, als hij de bijna negenduizend vogels op zijn handteller weer naar nul draait.

Het nadeel van veel tellers op een klein eilandje blijkt wanneer een grote groep steltlopers van de overliggende oever door de Mauritaanse collega's onze kant op wordt gepest. 'Het wordt nu een kwestie van goed kijken hoe plaatstrouw deze groepen zijn. Gelukkig was dit nog een bescheiden groep, maar je moet natuurlijk niet hebben dat heen-en-weer vliegende groepen dubbel worden geteld', zo waarschuwt Van Bruggen. Bij de schatting van een gemengde groep met Rosse grutto's, Regenwulpen en Groenpootruiters langs de waterlijn zitten hij en Diallo al een stuk beter op één lijn: twee versus anderhalf duizend.

Een tweede nadeel van teveel tellers blijkt pas enkele dagen later. Waar Van Bruggen niet meer dan 170 Lepelaars op en rond het eiland noteert, komt een veel kleiner groepje 'ringlezers' van de Lepelaarwerkgroep, enkele dagen later met ruim 700 vogels thuis. 'Met deze integrale tellingen over meerdere dagen gaan we ervan uit dat de vogels min of meer plaatstrouw zijn aan hun hoogwatervluchtplaats', legt Van Bruggen uit. 'Gebieden waar je uitwisseling verwacht, tel je dan ook liefst op één moment. Deze Lepelaars vonden het nu overduidelijk te druk op Nair, en hebben waarschijnlijk tussen de mangroven van het aangrenzende eiland

Niroumi een andere HVP gekozen. Daar zijn ze als het goed is op hetzelfde moment geteld door de collega's die daar actief waren.' Het tellen van zo'n groot gebied blijkt hoe dan ook geen keiharde, exacte wetenschap. 'Alles draait om de herhaling', weet Van Bruggen. 'Hoe vaker je dit soort tellingen uitvoert, hoe beter het is. Het is dan ook vooral goed dat we de lokale tellers in dit proces betrekken. Dat heeft overigens nog genoeg voeten in de aarde hoor. Wij zijn hier uiteindelijk te gast en er is een duidelijke grens aan wat wij onze lokale collega's kunnen "opleggen". Bij de briefings, 's avonds op het onderzoeksstation, ontstaan ook geregeld discussies over de werkwijze of de planning voor de volgende dag. En ook bij bepaalde aantallen van specifieke soorten waar de lokale tellers mee thuiskomen heb ik soms mijn vraagtekens. Maar daar gaat het uiteindelijk niet per se om. Wat voor mij voorop staat is dat we mensen trainen in het opzetten van dit soort onderzoek; dat dit in de toekomst veel vaker kan worden gedaan.' Wanneer we na een halve ronde langs de buitenrand van het eiland weer aan boord van de motorboot stappen heeft van Bruggen een kleine 33.000 vogels in het programma Avimap op zijn tablet ingeklopt. 'Vanavond zullen we zien wat de collega's van de andere helft hebben gemaakt.' Terug op het onderzoeksstation rest hem nog net voldoende daglicht voor een rondje door de 'binnenlanden' van het schiereiland Iwik, waar het basiskamp ligt. 'Nog even genieten van de geluiden van de Witbandleeuweriken en misschien een Woestijntapuit of een Brilgrasmus scoren. Zo vaak krijg je die kans toch niet.'

